

Kabaret – poważna sprawa?

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 3359

Kabaret – poważna sprawa?

pod redakcją
Doroty Fox i Jacka Mikołajczyka

Redaktor serii: Studia o Kulturze
Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska

Recenzent
Tomasz Stępień

Spis treści

Wstęp: *Kabaret – na poważnie?* (DOROTA FOX, JACEK MIKOŁAJCZYK) 7

Część I. Historyczne reminiscencje: jak to drzewiej bywało

ANNA KULIGOWSKA-KORZENIEWSKA	
<i>Kabaret w „złym mieście” podczas Wielkiej Wojny</i>	13
MARIOLA SZYDŁOWSKA	
<i>Gwiazdy i meteory lwowskiego „Ula”</i>	39
JAN CIECHOWICZ	
<i>Kabaret a początki teatru studenckiego w PRL-u (sekwencja gdańska)</i>	51
DOROTA FOX	
<i>Konferansjer – persona (non) grata kabaretu współczesnego</i>	59

Część II. Kabaret w przestrzeni kultury: między polityką, zabawą a marketingiem

JACEK MIKOŁAJCZYK	
<i>Podpalacze: „Pożar w Burdelu” i powrót kabaretu politycznego</i>	75
BOGNA M. DOMINIAK	
<i>„Co jest ważniejsze i co dłużej przetrwa – władza czy sztuka?” – apolityczny kabaret „OT.TO” o polityce</i>	87
AGNIESZKA TARWACKA-DAMA	
<i>Kabareciarz – twórca w okowach, czyli kilka uwag o kulturotwórczej funkcji kabaretu (na podstawie niektórych projektów trójmiejskiej formacji „Limo”)</i>	99

KAROLINA BOŻEK	
<i>Mechanizmy dowcipu językowego w tekstach kabaretu</i>	
„Paranienormalni”	121
ROBERT PYSZ	
<i>Komunikacja autoreklamowa współczesnych polskich kabaretów – na</i>	
<i>przykładzie plakatu</i>	137
KATARZYNA WALOTEK-ŚCIAŃSKA	
„Kabaret Moralnego Niepokoju” w przestrzeni sieci	149

Część III. W teatrze jak w kabarecie: kabaretowe transgresje

EWA ŁUBIENIEWSKA	
„Cabaret Voltaire” – zakopiańska Atlantyda	165
ANETA GŁOWACKA	
<i>Transpozycje kabaretowe w teatrze Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego</i>	177
MAREK BIELACKI	
<i>Estetyka widowiska kabaretowego w „Listach śpiewających” Skaldów</i>	
<i>i Agnieszki Osieckiej</i>	195
Indeks nazwisk	211
Noty o autorach	219
Summary	223
Zusammenfassung	225

Wstęp: *Kabaret – na poważnie?*

Kabaret dzisiaj zmienia się gwałtownie, z czego zdają sobie sprawę zarówno jego twórcy, jak i miłośnicy, krytycy oraz badacze. Opanował estradę, dokonał rozległych podbojów w telewizji, zagrzeździł się w teatrze, a przede wszystkim stał się jako kabaret masowy dominującą formą rozrywki, słowem – odniósł sukces, którego pewnie nie spodziewali się jego pierwsi twórcy z przełomu XIX i XX stulecia. Triumfy te nie były bez wpływu na liczne zmiany w estetyce kabaretowych widowisk oraz na eksplorowanie przez „kabareciarzy” nowych tematów. Do pewnego stopnia kabaret stał się, niestety, ofiarą własnego sukcesu, zyskał niespotykaną dotąd popularność i by tę popularność utrzymać, musi wielokrotnie respektować wymogi masowej rozrywki i zaspokajać oczekiwania każdego typu widza. Niektórzy określają to zwyczajnie jako „obniżanie lotów”. Parafrazując tytuł monografii Izoldy Kiec *Wyprzedaż teatru, w ręce arlekinów i błazna...*, czyli *o kabarecie*, można by powiedzieć, iż na naszych oczach dokonała się wyprzedaż kabaretu do telewizji i Internetu. Istotnie, potoczne kojarzenie kabaretu z częstą rozrywką, wygłupem, zapychaczem telewizyjnych pasm wieczornych nie wydaje się całkiem bezpodstawne. Dlatego właśnie zadaliśmy sobie pytanie: Czy kabaret to poważna sprawa?

Współczesny kabaret to przecież nie tylko telewizyjno-estradowa elita; to również odrębne zjawisko w kulturze, osobny nurt widowisk, odmiennych od teatru – z jednej strony, z drugiej – od koncertów muzyki popularnej czy estradowych popisów. Kabaret współczesny ma własne ośrodki, festiwale, gwiazdy, nisze – jest niezwykle różnorodny i złożony, o wiele bardziej niż mogłoby się wydawać, sądząc z afiszy masowych kabaretowych „spędów”.

„Niszowość” kabaretu w wielu współczesnych wydaniach być może jest odpowiedzią, re-akcją na jego niedawno zdobytą szeroką popularność. Straciwszy nieco na świeżości w wyniku „umasowienia”, zaczyna powoli wracać do własnych korzeni, restytuować dawną tradycję. Dlatego właśnie odnotowano ostatnio pozornie niespodziewaną popularność spektakli „piwnicznych” – powrót do ciasnych scenek, klubów, do bliskiego kontaktu z widzem, którego czyni się współtwórcą programów, oraz organizowanie sobie własnej, stałej publiczności. Kabaret staje się ponownie „miejski” – zaczyna dotyczyć spraw istotnych dla społeczności lokalnej, zabierać głos w dyskusjach toczonych na niższym niż wcześniej szczeblu, celować w aktualność „krótkoterminową”. Rozeznany w świecie, wymienia też doświadczenia ze swoimi anglosaskimi kuzynami w rodzaju stand-upu, jednocześnie nie zapominając o bogatej rodzimej tradycji i historii.

Ta historia polskiego kabaretu stała się ponownie źródłem inspiracji dla samych kabareciarzy. Ale nie tylko, gdyż jako istotny fragment naszej kultury w ogóle nieustannie stymuluje artystycznie również twórców teatralnych i filmowych. Widać to zwłaszcza w teatrze, którego środowisko niemal od początku nie stroniło od mniej lub bardziej zażyłych związków z kabaretem, chętnie korzystając z jego dorobku, wymieniając się z nim technikami oraz strategiami twórczymi, szukając bliskiego kontaktu z widzem. Ta bezustanna osmoza z jednej strony przydaje współczesnemu teatrowi aktualności oraz pozwala mu na nowo stać się narzędziem dyskusji w sprawach bieżących i publicznych, z drugiej – przywraca nieco zagubioną teatralność samemu kabaretowi, również jemu dodając nowej, choć zakorzenionej przecież w jego własnej tradycji energii twórczej.

Te wszystkie zagadnienia omawialiśmy w ramach konferencji naukowej poświęconej kabaretowi, zorganizowanej po raz drugi przez Zakład Teatru i Dramatu Uniwersytetu Śląskiego, tym razem wspólnie z Akademią Techniczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej. Odbędzie się ona w październiku 2014 roku, w ramach Festiwalu Kabaretowego „Fermenty”. Zatytułowaliśmy ją: „Kabaret – poważna sprawa?”, stawiając na końcu pytańnik, który miał sprowokować dyskusję na temat stanu polskiego kabaretu, kierunków jego rozwoju, medialnej obecności oraz komercyjno-ekonomicznych aspektów działalności kabaretów współczesnych.

Pokłosem tej dyskusji jest książka, którą niniejszym oddajemy w ręce Czytelnikom. Znalazły się w niej artykuły, dla których punk-

tem wyjścia były referaty wygłoszone na konferencji przez przedstawicieli wielu ośrodków uniwersyteckich, szkół badawczych i dziedzin, oświetlających kabaret pod różnym kątem, sytuujących go w różnych kontekstach i sferach współczesnego życia. Omawiane tematy pogrupowaliśmy w trzy bloki. Zaczynamy – tak w końcu wypadła – od historii; co znamienne – od historii lokalnych, od dziejów kabaretowych scenek działających niezwykle prężnie w takich miastach, jak Łódź, Gdańsk i Lwów. Następnie, analizując historycznie zmienną rolę konferansjera kabaretowego, płynnie przechodzimy do zaprezentowania współczesnych form widowisk kabaretowych i kabaretopochodnych, rzecz jasna w wyborze. Tę część tomu inicjuje interesująca próba charakterystyki warszawskiego „Pożaru w Burdelu”, grupy podejmującej międzywojenne tradycje stołecznego kabaretu, zorientowanej na aktualia i niestroniącej od politycznej satyry. Działalności artystycznej konkretnych zespołów i kabaretów poświęcone zostały także kolejne artykuły, których autorki tropią związki kabaretu „OT.TO” z polityką oraz zgłębiają kulturotwórczy potencjał trójmiejskiej formacji „Limo”. W części poświęconej omówieniu sytuacji współczesnego polskiego kabaretu nie mogło zabraknąć problematyki nowej przestrzeni medialnej oraz wszechobecnej dziś reklamy. Prezentując obecność współczesnego kabaretu w mediach społecznościowych oraz stosowane najczęściej przez zespoły strategie autopromocyjne – staraliśmy się ukazać współczesny kabaret w jego wieloaspektowości, nie zapominając jednocześnie o jego podstawowej funkcji rozrywkowej, której mechanizmy usiłujemy zgłębić na przykładzie dowcipu językowego w tekstach kabaretu „Paranienormalni”. Wreszcie, w części trzeciej skupiamy się na tym, jak estetyka kabaretu wpływa na polski teatr – bardziej i mniej współczesny.

Mamy nadzieję, że proponowane w tomie studia, analizy i gawędy – w połączeniu z tekstami, które zgromadziliśmy w naszej pierwszej książce *Jaki jest kabaret?* – wzbogaci akademicką refleksję nad kabaretem jako kulturowym zjawiskiem. Chcemy ją kontynuować, organizując kolejne spotkania oraz – przede wszystkim – kolejną edycję „kabaretowej” serii. Teraz jednak zapraszamy do dyskusji o kabarecie – niekoniecznie czy może raczej nie tylko poważnym, ale z pewnością traktowanym „na poważnie”.

Dorota Fox, Jacek Mikołajczyk

Indeks nazwisk

- A**
Abramowicz Mieczysław 51, 52, 54
Adler Waclaw 33
Afanasjew Alina 51, 52
Afanasjew Jerzy 51–54, 56, 57
Alibabki 203, 204, 207, 208
Anczyc Władysław 21
Andrus Artur 68, 114
Ans. [Andrzej Nullus]
Appignanensi Lisa 61, 121
Arp Hans 167
Awerczenko Arkadij 30, 33
- B**
Babicki Jan Czesław 48
Babula Monika 78
Bal Stanisław (właśc. Stanisław Kem-
pner-Chruszczewski, pseud. Poli
Chinel) 25, 26, 28
Balcerowicz Leszek 101, 104
Balijew Nikita 65
Ball Hugo 167
Bałakier Alicja 13
Bałtroczyk Piotr 68, 69, 107, 114
Bandrowski Jerzy (pseud. Tersytes)
41, 42
Bandrowski Juliusz 41
Banzaj (tekściarz) zob. Bieliński Alek-
sander
Barącz Władysław 46
Bartkiewicz Zygmunt 15, 16
Bednarzewska Konstancja 49
Bełza Władysław 133
Bernhardt Sedie 21
Beseler von Hans 32
Bettauer Hugon 41
Betty Q (właśc. Ciszewska Anna) 79
Białoszewski Miron 54
Bibrowski Mieczysław 165
Bielacki Marek 207
Bielicki Włodzimierz (pseud. Wowo
Bielicki) 52, 55, 56, 199
Bieliński Aleksander (Banzaj) 25,
28, 29
Birenfeldówna Jadwiga 28
Blancard Adam 34
Bliziński Józef 16
Bluszcz Przemysław 79
Błachnio Ewa 107, 109, 114, 115,
117–119
Boczkowski Jerzy 16
Bohuszówna Zofia 49
Bolesta Stefan 17
Borkowski Jan 197, 202, 208
Borkowski Przemysław 149, 153, 160
Borończyk Mateusz 79
Borowska Józefa 17, 45
Borowski Mateusz 189
Borzęcki Artur 88
Bożek Karolina 121
Brecht Bertold 81, 192
Broniecki (aktor) 21
Bruant Aristide 42, 61, 89
Bruno (tancerz) 30
Brzechwa Jan 89
Brzeziński Łukasz 192
Brzost – zob. J. Tuwim
Budziaszek Jan 199, 202–204
Burban Jacek 182, 183
Burska Antonina 22
Butenko Bohdan 202
Buttler Danuta 122, 128, 134
Bystroń Jan Stanisław 121, 130

- C**
 Castorf Frank 193
 Chałupnik Agata 112
 Chiroco Giorgio de 167
 Chłopicki Władysław 121
 Chojka Joanna 53
 Chojnacki Maciej
 Chopin Fryderyk 201
 Choromański Leon 26
 Chruściński Jerzy 165, 171
 Chyła Tadeusz 52, 57
 Ciechowicz Jan 53, 109
 Ciepiewska Anna 203
 Cieślak Mikołaj 149, 153, 160
 Cieślak Tomasz 24
 Ciszewska Anna (Betty Q)
 Cliff Richard 207
 Cybulski Andrzej 54
 Cybulski Zbigniew 52–54, 57
 Czajkowski Piotr 55
 Czapliński Jan 192
 Czarnecka Karolina 79
 Czarnik Milena 177, 181–183
 Czechow Anton 183
- D**
 Daniec Marcin 69, 111
 Danielewski Cyryl 22, 35, 48, 49
 Daukzewicz Krzysztof 88
 Dawison Bogumił
 Dąbrowski Piotr 165, 174
 Dejczner Stanisław 52
 Delius Józefa 49
 Demirski Paweł 177–187, 189–191,
 193, 194
 Dewer Mateusz 109, 118
 Dobosz-Markowska Waleria 34
 Dobrzański Stanisław 22
 Dominiak Bogna M. 87
 Dorsey Jack 160
 Drabek Tomasz 78
 Dracz Krzysztof 186
 Drewniak Łukasz 178
 Dunin Janusz 18
 Duszak Anna 138
 Dymecki Dobromir 186
 Dzięwoński Edward 197
 Dziuk Andrzej 165, 166, 168, 170,
 174, 175
- E**
 Eluard Paul 165, 167, 169
- F**
 Fairclough Norman 138
 Fal Michał 79
 Falski Maciej
 Faun (dziennikarz) 37
 Fedorowicz Jacek 52–57
 Ficoń Dorota 165, 168, 170–173
 Figurski Bartosz 81
 Fleischer Michael 65–66, 137, 139,
 144, 148
 Fo Dario 185, 191, 192
 Fox Dorota 53, 55, 62, 101
 Franke (prokurator) 46
 Fredro Aleksander 198
 Frejer Romuald 52, 54, 55
 Frenkiel Henryk 17, 18
 Freschel (Freszel) Franciszek (pseud.
 Ef-Ef) 44
 Fronczek Monika 192
 Fuks Józef 57
 Fułek Wojciech 109
- G**
 Gałczyński Konstanty Ildefons 53,
 57
 Garlikowski Jan 25, 28, 35
 Gawroński Henryk (Hg.) 17
 Gierasieński Romuald 18, 31, 33
 Giza Abelard 104, 108, 111–115, 120
 Giza Hugo 115, 120
 Gliszczyński Artur 15
 Głowacka Helena 66
 Głuch Wojciech 203
 Gogosz Tadeusz 199
 Goleń Paweł 150
 Gołaszewska Maria 121
 Gombrowicz Witold 99, 203
 Gorazdowski Jerzy 204
 Gounod Charles 172
 Gowin Sławomir 44
 Górecki A. (aktor) 25, 26
 Górny Zbigniew 96
 Górska Helena 47
 Górski Robert 149, 160
 Gronkiewicz-Waltz Hanna 75, 76,
 188, 189
 Gronowski Jerzy 192

Groński Ryszard Marek 55, 121
 Grzebalkowska Magdalena 189
 Grześkowiak Kazimierz 57
 Gumkowski Czesław 33
 Guział Piotr 75

Hajdun Janusz 52
 Halama Grzegorz 111
 Halpern Franciszek 31, 33
 Hamerski Oscar 79
 Haneman M. 17
 Hanusz Karol 34
 Hanuszkiewicz Adam 51, 57
 Hemar Marian 43, 69
 Hennings Emma 167
 Henryk (autor wspomnień) 45
 Hertz Benedykt 33, 47, 48
 Hertz Mieczysław 19
 Hg. [Henryk Gawroński] 17
 Hoffman Jerzy 103
 Holubówna Irena 26
 Huelsenbeck Richard 167
 Huizinga Johan 116
 Humperdinck Engelbert 207

Ihar Janusz 17
 Ionesco Eugène 165

Jachimek Szymon 106, 107, 109, 114,
 115, 117, 119, 120
 Jamrozy Marek 199
 Jan Wim – zob. J. Tuwim
 Janco Marcel 167
 Janicz (reżyser) 21
 Jankowska Aldona 107
 Jankowski Czesław 26
 Januszewski Tadeusz 13, 35
 Jaracz Stefan 62
 Jarosik Jerzy 179, 180,
 Járosy Fryderyk 61–66, 69
 Jarszewska Wanda 21
 Jaruzelski Wojciech 188
 Jastrzębiec-Zalewski Władysław 17
 Jedlicka Wanda 34
 Jesionek Andrzej 165, 168, 173
 Jędrusik Kalina 198
 Johnston Keith 106

Jones Tom 207
 Jotes – zob. Siemaszko Józef
 Józwiak Jarosław 80
 Junod Teodor 14
 Jus Władysław (właśc. Jubiler W.) 34

Kaczyński Jarosław 88, 92
 Kaczyński Lech 88
 Kaden Czesław 41
 Kaden-Bandrowski Juliusz 42
 Kaliciński Waclaw 17, 41, 44–46
 Kaliszówna Alina 23
 Kamys Dariusz 108
 Kandinsky Ernst 167
 Kant Immanuel 121
 Kantor Leon 33
 Karaś Dorota 189
 Katarzyna II Wielka (caryca) 189
 Kempa Andrzej Władysław 18, 26, 32
 Kern Ludwik Jerzy 57
 Kiec Izolda 7, 32, 51, 53, 64, 99, 100
 Kiedrzyński Stefan 16, 21
 Kisielewski Jan August 61
 Kitrasiewicz Paweł 42
 Kitschmann Anda 31, 34, 38
 Klee Paul 167
 Kłak Andrzej 186
 Klos Anna 186
 Knendlich Rajmund 21
 Kobiela Bogumił 52, 54, 198
 Kobuszewski Jan 203
 Kolberg Oskar 101
 Kolberger Krzysztof 51
 Kolenda-Zaleska Katarzyna 80
 Kołaczowska Helena 201
 Komarzeniec Aleksandra 177, 178,
 181–183
 Komasa Jan 76
 Kon Izydor (Ignacy Stanisław von Kon)
 35
 Konopka Andrzej 78, 80
 Kończyc Tadeusz 62
 Kopaliński Władysław 60
 Korchowiec Michał 178, 179, 181,
 184, 187
 Kordas Mariusz 88
 Kordel Jan 53

- Korwin-Korlakowski Stanisław 47
 Kościuszko Tadeusz 27
 Kott Jan 54, 63
 Kotlicki (restaurator) 31
 Kowalik-Kaleta Zofia 138, 139
 Kowalski Leszek 57
 Kowalski Wiesław 79
 Kozłowski F. (choreograf) 23
 Koźmian Stanisław 21
 Krajewska Hanna 14
 Krajewski Seweryn 97
 Krasieński Edward 100
 Kraszewski Marek 75
 Krauz Bartłomiej 149
 Krechowicz Jerzy 52
 Kreczmar Agnieszka 61
 Kristeva Julia 190
 Królikowski Antoni 107
 Kruszczyński Piotr 180
 Kryszak Jerzy 69, 111
 Krzemiński Ireneusz 51
 Książek Stanisław 26, 33, 34
 Kukulska Natalia 95
 Kuligowska-Korzeniewska Anna 14–
 16, 21, 24
 Kunicka Halina 201
 Kuśmierczyk Justyna 150
 Kwaśniewski Aleksander 88
 Kwiatkowski Remigiusz 23
 Kwietniewska Agnieszka 186
- L**acan Jacques 191
 Laluchová Juliána 156
 Laskowik Zenon 101
 Laskowski Mariusz 78
 Latajner Ludwik (pseud. Kiwdul Tale-
 iner, Talajner) 44–46
 Lawiński Ludwik – zob. Latajner L.
 Lemański Jan 47
 Lepper Andrzej 88
 Lewandowski Grzegorz 77, 80
 Lin Władysław 31
 Lipińska Olga 87, 88, 166, 197, 199,
 204
 Lisowski Jerzy 165
 Liszka Sebastian 189
 Lohner-Beda (autor) 41
- Lubaszenko Olaf 104
 Lubelski Alfred 17
 Lwowski (artysta estradow) 22
- Ł**abędzki (aktor) 24
 Łakomik Krzysztof 175
 Ławski Jarosław 111
 Łazarew Jerzy 29
 Łazuka Bohdan 66, 203–206
 Łapiński Stanisław (X) 18
 Łubieniewska Ewa 166, 168, 174
 Łubieński Maciej 77, 79, 84
- M**achalski Józef 23, 24, 26
 Madziarówna Janina 35
 Maeterlinck Maurice 48
 Maj Maria 79
 Majchrowski Zbigniew 110
 Majczak Michał 150
 Makowski Ryszard 90
 Makuszyński Kornel 42, 44, 47
 Manet Édouard 169, 172
 Manoli (tancerka) 21
 Mark Marceli 47
 Matejko Jan 62, 142
 Maykowski Stanisław 46
 Mayol 23
 Merezkowski Dmitrij 27–28
 Meyer Michał 107
 Michalczewski Tomasz 181
 Michalik Jan 46
 Michałowski Seweryn 22, 34
 Michnikowski Wiesław 57
 Miciński Stanisław 20
 Mickiewicz Adam 20, 97, 110, 119
 Mierzicki Marcin 178
 Mikołajczyk Jacek 53, 57, 75
 Mikruta Kuba 192
 Miłaszewski Stanisław 23
 Minkiewicz Marcin 111
 Mir Otto 47
 Mirecka I. (aktorka) 25
 Mirska Maria 21
 Mistrík Miloš 156
 Mleczko Andrzej 80
 Młynarski Wojciech 207
 Moczulski Leszek Aleksander 202

Modliński K. 28
 Modrzejewski Teofil 26
 Momro Jakub 192
 Morgenstern Janusz 54, 55
 Morozowicz Henryk 22
 Mościcki Tomasz 64
 Mrozińska Stanisława 196
 Mrożek Sławomir 54
 Mrówczyński Grzegorz 51

Najbor Krzysztof 165, 174
 Nałęcz Irena 39
 Nawara Paweł 199
 Nimstein (autor?) 28
 Niezychowski Jacek 57
 Niziołek Grzegorz 170
 Nowaczyński Adolf 62
 Nowakowska Maria(?) 25
 Nullus Andrzej 13, 20, 22–24, 26

Ofierski Jerzy 57
 Ogińska Antonina 46
 Olejnik Monika 188
 Olędzki Aleksander 23, 24
 Orwicz Waław 28
 Osiecka Agnieszka 54, 195–199, 202,
 203, 205, 206, 208, 209
 Owczarski Wojciech 52, 53
 Ozga Andrzej 201

Pajdzińska Anna 127, 129
 Pakosińska Katarzyna 149
 Palikot Janusz 91
 Paliwoda Krzysztof 202–204
 Parandowski Jan 42
 Parvi Zenon 20, 21, 27
 Pasewicz Edward 109, 118
 Passent Agata 202, 208
 Pawlikowski Tadeusz 49
 Pawłowicz Krystyna 188
 Pazura Cezary 111
 Peck Gregory 57
 Peer – zob. J. Tuwim
 Pekiniński Roch – zob. J. Tuwim
 Petersburski Jerzy 33
 Petranová Dana 156
 Petz Juliusz 188

Pffeiffer Tomasz 149
 Piasecka Katarzyna 111
 Picasso Pablo 165, 167
 Piekarczyk Andrzej 93, 94, 97
 Pietrzak Jan 66, 101, 143, 144, 166
 Piękniewska Lena 78
 Piniński Leon hr. 49
 Pleśniarowicz Krzysztof 52
 Pobratymiec Jan Szczęsny 26
 Pocięcha Józef 63
 Podlaski Arkadiusz 154, 158
 Podsiadło Tomasz 109, 117, 118
 Pollesch René 193
 Połomicki Leon 20
 Poniedziałki Andrzej 68, 69, 114
 Popiel Jacek 46
 Poraj (śpiewaczka) 47
 Prus Łucja 208
 Przepiórska Agnieszka 78, 192
 Przybylska Sława 105
 Przybylski Waław 17
 Przybylski Zygmunt 22
 Przymanowski Janusz 178
 Puzyna Konstanty 100, 101
 Pysz Robert 137

Rachmaninow Siergiej 173
 Rakowiecki Zbigniew 62
 Rapacki Wincenty syn 17, 23
 Raszevska Magdalena 65
 Raszewski Zbigniew 64
 Ratajska Krystyna 24
 Ratold Stanisław 31, 33
 Ratyński Konrad 202–204
 Rebenda Karolina 149
 Ribemont-Dessaignes Georges 165,
 167
 Roch Pekiniński – zob. J. Tuwim
 Rode-Jasińska (tancerka) 29, 30
 Rokita Jan Maria 88
 Ronczewski Ryszard 51
 Roszkowski Jakub 108
 Rozbicki Soter 18
 Rucińska Karolina 116
 Ruciński Kacper 111, 112
 Rudziński Łukasz 109
 Rudzki Kazimierz 34, 54, 65–67

- Rumas Robert 177
 Rutkowski Rafał 78, 107
 Rutowski Tadeusz 49
- S**
 Sabatini Gabriela 131
 Salis Rodolphe 61
 Sachs Marcelli 18
 Sapryk Tomasz 107
 Sarazac Jean-Pierre 189
 Schechner Richard 112
 Schiller Leon 100, 196
 Sellin Fryderyk 15
 Semadeni (restaurator) 31
 Sempoliński Ludwik 36
 Seweryn Andrzej 79, 82
 Sforza Bona 142
 Siemaszko Józef (pseud. Jotes) 47
 Siemaszkowie Wanda i Antoni 47
 Sienkiewicz Henryk 103, 106
 Sienkiewicz Krystyna 203, 204
 Sieradzka Lili
 Sieradzki Jacek 178
 Sierosławski Stanisław (pseud. Stasi-
 nek) 61
 Sierpiński Jan 17
 Sikora Władysław 101, 112, 115, 116
 Siwek Ewa 188
 Skaldowie 195–209
 Skaruch Witold 203
 Skonieczny Czesław 31
 Sławińska Zofia 23, 29, 30, 49
 Sławiński Adam 197–199, 202, 208
 Sławiński Janusz 131
 Słobodzianek Tadeusz 82
 Słonimski Antoni 64
 Słowacki Juliusz 109
 Smoleń Bohdan 101
 Smołowik Anna 78
 Sokolicz Antonina 25
 Soupault Philippe 165
 Spolin Viola 106, 107
 Standzoń Ewa 150
 Staniek Jarosław 81
 Stankiewicz-Podhorecka Temida 178
 Stańczyk 114, 142, 144
 Starczewski Dariusz 109, 119
 Staruchowicz Piotr 186
- Staszczyk Adam 21
 Stępień Tomasz 193
 Stone Biz 160
 Stradecki Julian 32
 Strońska Maria 33, 34
 Strug Andrzej 43
 Struzik Adam 82
 Strzępka Monika 177–187, 189–193
 Stuzińska Magdalena 149, 153, 160
 Sugiera Małgorzata 189
 Suświłło Jan 177–185, 187
 Swoboda Maria 25
 Szaciłło Andrzej 57
 Szarkowski Aleksander 24–30
 Szczepański Tadeusz 53
 Szejdejan Gawriił Pietrowicz Sam-
 sonow 19
 Szejer Ludwik 20
 Szekspir William 107
 Szenwald Lucjan 193
 Szkowron (restaurator) 41, 49
 Szmigielska Marta 165, 174
 Szosland Stefan 22, 27, 29, 30
 Szoslandowa Maria 22, 29, 30
 Szutkiewicz Jan 20
 Szydłowska Mariola 46
 Szyfman Arnold 28, 84
 Szyk Artur 17, 25
 Szymanowski Piotr 165
 Szymańska Izabela 76, 77, 79
 Szyszka Michał 156
- Ś**
 Śleszyńska Hanna 107
 Śpiewak Tadeusz 57
- T**
 Tadwin Tadeusz 23, 25, 26
 Tarantino Quentin 104, 113
 Tarsiński Jerzy 199, 202–204
 Tartakowicz Adam Jerzy 24, 26
 Tarwacka-Dama Agnieszka 99
 The Beatles 207
 The Rolling Stones 207
 The Shadows 207
 Tom Konrad 17, 18, 23, 26, 31–33, 62
 Tomanek Andrzej 97
 Tomaszewski Cezary 181
 Toporowski Marian 34

- Tremiszewski Wojciech 106–110, 114–116, 119, 120
 Trzebska Agnieszka 150
 Tumidalska Sabina 192
 Tupaczewski Wiesław 87, 88, 90, 91, 94, 97
 Tusk Donald 92, 93, 186
 Tuwim Julian (pseud. Roch Pekieński, Jan Wim, Peer, Brzost) 13, 15, 18, 22–28, 30–35, 62, 69
 Tzara Tristan 165, 167, 168, 172
- U**
 Ujejski Kornel 20
 Urbacik Rafał 180, 184, 187
 Urbaniak Mike 80
 Urbański Aureli 21
 Urstein Józef – Pikuś 34
- W**
 Wach-Malicka Henryka 180
 Wajda Andrzej 105, 188
 Walaszczyk Magdalena 117
 Walczak Michał 77–79, 84
 Wallek-Walewski Adolf 22
 Waligórski Andrzej 57
 Walotek-Ściańska Katarzyna 149, 156
 Wanat Ewa 82
 Warnecki Janusz 62
 Waserzug (autor) 28
 Wasylewski Stanisław 47, 48
 Waszczuk Witold 44
 Wawer Paweł 192
 Wawrzyńczak J. (Teatry Osobne) 55, 58
 Wazyk Adam 165
 Weinstein Ignacy 25
 Weitz-Klewe Klemens (pseud. Klewe) 40, 41, 48
 Wilhelm II Hohenzollern (cesarz) 32
 Williams Evan 160
 Wisnowska Janina 24, 26
- Wiśniowski Józef 21
 Witkiewicz Stanisław Witkacy 166, 203
 Witowski Witold 23
 Wojciechowski Jarosław 114
 Wołczyk Lech 165, 168, 173
 Wołowski Tadeusz 17
 Woźniak Kazimierz 22
 Wroczyński Kazimierz 22, 32–34
 Wyrwicz Leon 47
 Wyspiański Stanisław 20
 Wyszomirski Piotr 109
 Wyszowski Michał 180
- Z**
 Zagórski Adam (pseud. Ost) 48, 49
 Zakrzewski Andrzej 57
 Zalesiński Jarosław 109
 Załęcka Agata 150
 Załęski Dawid 182, 183
 Zamiłło Michalina 49
 Zapolska Gabriela 61
 Zarzecki Benedykt 16
 Zbieć Rafał 149, 150, 160
 Zbierzchowski Henryk 42–44, 47–49
 Zbucki Leopold 48, 49
 Zieliński Andrzej 195, 197–199, 201–204, 207–208
 Zieliński Jacek 199, 200, 202, 203
 Ziemianek Stanisław 165
 Zimajer Adolfina 16
 Zimmerman Henryk 22
 Zupančič Alenka 190–192
 Zygmunt Katarzyna 149
- Ż**
 Żebrowski Michał 82
 Żeleński Tadeusz – Boy 63, 65
 Żeromski Tadeusz 34
 Żółkowski Alojzy 28
 Żurowski Andrzej 52

Noty biograficzne

Marek Bielacki

Doktor nauk humanistycznych, pracownik naukowy Katedry Dramatu Uniwersytetu Łódzkiego; wykładowca Akademii Muzycznej w Łodzi; były wykładowca Uniwersytetu w Amsterdamie. Badacz kultury muzycznej i teatralnej – ze szczególnym uwzględnieniem dawnych i współczesnych form dramatu i teatru muzycznego oraz muzyki jazzowej i rockowej. Członek założyciel Polskiego Towarzystwa Badań Teatralnych; członek Stowarzyszenia „Terapia i Teatr”. Edytor, twórca filmowy i radiowy. Autor pierwszej w Polsce monografii musicalu – dwukrotnie wydanej książki *Musical. Geneza i rozwój formy dramatyczno-muzycznej*, oraz monografii *Boże Narodzenie w muzyce i w dramacie muzycznym Skaldów*.

Karolina Bożek

Doktorantka w Zakładzie Tekstologii i Gramatyki Współczesnego Języka Polskiego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz redaktor w Sekcji Informacji Naukowej Zespołu Wydawniczego Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych w Warszawie. W kręgu jej zainteresowań znajdują się m.in. etnolingwistyka, kultura języka oraz komunikacja językowa w mass mediach.

Jan Ciechowicz

Profesor nauk humanistycznych, kierownik Katedry Kultury i Sztuki Uniwersytetu Gdańskiego. Badacz historii dramatu i teatru polskiego XIX i XX wieku, m.in. dziejów teatru gdańskiego. Autor rozpraw poświęconych m.in. Kalidasi, Szekspirowi, Mickiewiczowi, Wyspiańskiemu, Schulzowi, Mrożkowi i Wojtyłe. Zajmuje się zarówno teatrem małych form, jak i teatrem monumentalnym. Redaktor publikacji: *Współczesne formy teatru muzycznego*; *Teatr i okolice*; *Futbol w świecie sztuki* (współred.), *Dramaturgia Janusza Głowackiego – trochę teatru*. Członek licznych towarzystw naukowych, członek Komitetu Nauk o Sztuce PAN.

Bogna Maria Dominiak

Magister dziennikarstwa i komunikacji społecznej, absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Obecnie studentka humanistyki drugiej generacji, dzięki której poszerza swoje pasje humanistyczne i bada miejsce tradycyjnej polonistyki w cyfrowym świecie. Szczególnym zainteresowaniem darzy zagadnienia związane z komunikacją w *social mediach*. Kabaret jest jej sposobem na odreagowanie; ceni w nim dobrze wyważony humor i zaskakujące puenty.

Dorota Fox

Adiunkt w Zakładzie Teatru i Dramatu Uniwersytetu Śląskiego, doktor habilitowany kulturoznawstwa. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół trzech zasadniczych zagadnień: historii krytyki teatralnej, teatru dwudziestolecia międzywojennego oraz form sztuki estradowej. Autorka dwóch monografií: *Kabarety i rewie międzywojennej Warszawy. Z prasowego archiwum Dwudziestolecia* oraz *Czasopiśmiennictwo teatralne w Polsce w latach 1914–1939*. Członek Polskiego Towarzystwa Badań Teatralnych oraz Polskiego Towarzystwa Kulturoznawczego.

Aneta Głowacka

Adiunkt w Zakładzie Teatru i Dramatu Uniwersytetu Śląskiego, doktor nauk humanistycznych. Autorka rozprawy doktorskiej o estetyce popkultury w polskim teatrze po 1989 roku. Przedmiotem jej zainteresowań są teatr i dramat współczesny. Teatrológ i krytyk teatralny. Współpracuje z „Notatnikiem Teatralnym”, „Teatrem” i Miesięcznikiem Społeczno-Kulturalnym „Śląsk”. Redaktorka działu „Teatr” w Kwartalniku Kulturalnym „Opcje”. W Teatrze Rozrywki w Chorzowie zajmuje się impresariatem.

Anna Kuligowska-Korzeniewska

Emerytowana profesor Uniwersytetu Łódzkiego i wykładowca Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie. W latach 1992–2012 prezes Polskiego Towarzystwa Historyków Teatru, członek Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Judaistycznego, Rady Artystycznej Teatru Nowego im. K. Dejmka w Łodzi, redakcji „Pamiętnika Teatralnego” i „Tygla Kultury”, członek zarządu Polskiego Towarzystwa Badań Teatralnych. Specjalizuje się w historii teatru łódzkiego, historii teatru żydowskiego, historii szkolnictwa teatralnego i biografistyce teatralnej. Ostatnie publikacje: *Teatr Kazimierza Dejmka* (red., 2010); *Dwóchsetlecie Szkoły Dramatycznej Wojciecha Bogusławskiego 1811–2011* (red., 2011); *Dramaty Szaloma Asza – wybór* (wstęp i współred., 2013); *Aleksander Fredro, Komédie* (wstęp i wybór, 2014); *Faktomontaże Leona Schillera, Dzieła dramatyczne Wojciecha Bogusławskiego* (w druku).

Ewa Łubieniewska

Profesor zwyczajny w Katedrze Literatury XIX wieku Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, kierownik Pracowni Dramatu i Teatru w Instytucie Filologii Polskiej (specjalność: historia literatury; literaturoznawstwo). Autorka książek: *Fantazy Juliusza Słowackiego czyli komedia na opak obrócona*; *Laseczka dandysa i płaszcz proroka*; *Upiorny anioł. Wokół osobowości Juliusza Słowackiego*; *Czysta Forma i bebechy*; *Piekielne pomysły i dusza anielska Teatru Witkacego w Zakopanem*. Współautorka podręcznika *To lubię dla II i III klasy liceum*, redaktorka i współautorka podręcznika *W świecie literatury i teatru. Sztuka współuczestnictwa dla uczniów szkół średnich i studentów kierunków humanistycznych*.

Jacek Mikołajczyk

Adiunkt w Zakładzie Teatru i Dramatu Uniwersytetu Śląskiego, w latach 2002–2014 kierownik literacki Gliwickiego Teatru Muzycznego. Tłumacz i reżyser teatralny. Autor książek *Musical nad Wisłą. Historia musicalu w Polsce w latach 1957–1989* oraz *Zabójczy flirt – literatura i terroryzm*. Stypendysta Fulbrighta; w latach 2012–2013 gościnnie wykładowca University of Washington w Seattle. Prowadził również zajęcia w Kolegium Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w historii musicalu i teatru muzycznego. Członek Polskiego Towarzystwa Badań Teatralnych.

Robert Pysz

Adiunkt w Katedrze Teorii i Praktyk Komunikacji Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej. Jego zainteresowania naukowe obejmują następujące zagadnienia: dyskursy promocji w nowych mediach, internet jako narzędzie w działaniach public relations, kształtowanie się obiegu literatury w przestrzeni nowych mediów, ludologia (wielokontekstowe badanie gier). Od 1999 roku jest związany z ogólnopolskim festiwalem kabaretów „Fermenty” w Bielsku-Białej, w ramach którego od wielu lat prowadzi panel popularnonaukowy poświęcony polskiemu życiu kabaretowemu.

Mariola Szydłowska

Historyk teatru, doktor nauk humanistycznych. Specjalizuje się w badaniach nad życiem teatralnym w Galicji (głównie we Lwowie), któremu poświęciła kilka książek (*Cenzura teatralna w Galicji w dobie autonomicznej*, współautorstwo trzech tomów *Repertuaru teatru lwowskiego*) oraz rozprawy opublikowane na łamach „Pamiętnika Teatralnego” i w wydawnictwach zbiorowych. Drugim obszarem jej zainteresowań jest działalność polskich artystów w Stanach Zjednoczonych, której poświęciła książkę *Między Broadwayem a Hollywood. Szkice o artystach z Polski w Stanach Zjednoczonych*.

Agnieszka Tarwacka-Dama

Absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Gdańskim, autorka rozprawy doktorskiej *Figura we współczesnych inscenizacjach polskich. Od Kazimierza Dejmka do Krystyny Jandy*. Jako animator kultury współpracowała z Centrum Kultury w Gdyni. Publikowała w „Dyskursie. Roczniku Polonistyki i Kulturoznawstwa Uniwersytetu Szczecińskiego”, tomie pokonferencyjnym *Retoryka ciała / cielesności we współczesnym polskim dyskursie publicznym*, jubileuszowym tomie Akademii Wychowania Fizycznego w Gdańsku *Kultura zdrowie, edukacja*. W kręgu jej zainteresowań badawczych znajdują się zagadnienia związane z kondycją współczesnej kultury widzianej przez pryzmat widowisk, żywienia i religii, edukacji, rewizji humanizmu.

Katarzyna Walotek-Ściańska

Adiunkt w Katedrze Dziennikarstwa Ekonomicznego i Nowych Mediów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, doktor nauk humanistycznych. Od 2010 roku redaktor naczelna „Magazynu Kultury Most”; współredaktor serii „Kultura–Literatura–Komunikacja” w Pradze, redaktor tematyczny „Rocznika Prasoznawczego”, współpracownik miesięcznika „Śląsk”. Autorka kilku monografii naukowych: *Teatry publiczne w województwie śląskim a social media*, *Homo poeticus*, *W świecie reklamy i reklamożerców*, *New media in the social spaces. Strategies of influence*.

Cabaret – a serious matter?

S u m m a r y

Cabaret – the Book – is it a serious matter? This second entry in the series about the history and the modern state of cabaret in Poland published by the Publisher of the University of Silesia. The starting point was for the discussion and texts presented within the framework of a scientific conference organised by the Department of Theatre and Drama of the University of Silesia and the Department of Theory and Practice of Communication of the University of Technology and Humanities in Bielsko-Biała. All the texts gathered there were comprised in three thematic blocks. The first, entitled *Historical Reminiscences: how it used to be in days of yore*, is dedicated to selected aspects of the twentieth-century history of cabaret in Poland. Anna Kuligowska-Korzeniewska described in her article the early history of cabaret in Łódź, focusing especially on the stages performing in the city during the War II. Mariola Szydłowska addressed the phenomenon of the Lvov cabaret of the University of Lvov, the first of local literary cabarets, functioning since 1911. Jan Ciechowicz described associations of the cabaret with student life in Gdansk in the period of PRL, and Dorota Fox dedicated her text to the history of the role of an announcer in Polish cabaret, both former and modern. The second part of the book – *Cabaret in the space of culture: between politics, fun and marketing* – comprises articles on the contemporary cabaret and its cultural, medial and linguistic contexts. Jacek Mikołajczyk described the specificity of the Warsaw Fire in a Brothel, a group taking up the interwar traditions of the metropolitan cabaret, and thus placing them simultaneously in the space of the contemporary culture – both urban and medial. Bogna Dominiak took on the topic of political plots in the performances of OT.TO cabaret, while Agnieszka Tarwacka described various images of the artists of Limo cabaret, being at the meeting point of high culture and popular culture. Karolina Bożek analysed the texts of Paraniormalni cabaret, focusing on linguistic mechanisms creating their linguistic wit. Robert Pysz and Katarzyna Walotek-Ściańska addressed medial and promotional aspects of the functioning of contemporary cabarets. Pysz analysed advertising posters of the contemporary cabarets, utilising the tools of the theory of communication, whereas Walotek-Ściańska described the presence of Moral Anxiety Cabaret in social media. The authors

of the articles collected in the third part of the book – *In the theatre just like in the cabaret: Cabaret transgressions* – made an analyses of associations of selected playwrights and composers with cabaret. With regard to this aspect, Aneta Głowacka investigated the works of Monika Strzępka and Paweł Demirski, Ewa Łubieniewska focused on the performance Cabaret Voltaire of Witkacy Theatre, which was inspired by the activities of the twentieth century Dadaists, whereas Marek Bielacki dedicated his article to the cabaret poetics of Singing Letters by Agnieszka Osiecka and the music group Skaldowie. Tomasz Stępień, in his review of the book made a summary of the issues the book deals with:

„Cabaret (not exclusively in Poland) has been in the time of modernity (from the turn of the nineteenth and the twentieth centuries) a form of art and entertainment (art of entertainment?), a satirical review of the news, and sometimes a political tribune – its audience was primarily the then middle class – wide circles of the intelligentsia and the middle class. Popular in the inter-war period cabaret was an announcement, and later on one of elements of ludic model of popular art, which, together with the development of audiovisual media, transformed into popular culture (pop culture). Contemporary cabaret is a varied, both semantically and formally, quasi-theatrical spectacle, which is one of the important segments of the broadly understood mass entertainment. Former and contemporary cabaret, cabaret as art and entertainment, its relationship with aesthetics of the theatre and the ideology and politics – all these issues (as I have tried to demonstrate above) appear in the reviewed collective work. It is worth emphasising once more cognitive qualities of the book – this is yet another item published on the initiative of »cabaretologists» from the University of Silesia which significantly expands knowledge about ludic aspects of modern Polish culture. This book is even the more valuable because of the fact that ludic culture and its literary and paraliterary forms are not of great interest to Polish humanities”.

Kabarett – eine ernst gemeinte Sache?

Zusammenfassung

Das Buch *Kabarett- eine ernst gemeinte Sache* ist der zweite Band aus der, der Geschichte des Kabarett und dessen Istzustand in Polen gewidmeten Reihe, die von dem Verlag der Schlesischen Universität veröffentlicht wurde. Der Ausgangspunkt dafür waren Diskussionen und Texte, die während der vom Institut für Theater u. Drama der Schlesischen Universität und vom Institut für Theorie u. Kommunikationspraktiken der Technisch-Humanistischen Akademie in Bielsko-Biała (dt.: Bielitz-Biala) veranstalteten wissenschaftlichen Konferenz präsentiert wurden. Die hier beinhalteten Texte wurden in drei Themenblöcken zusammengefasst. Der erste von ihnen unter dem Titel: *Historische Reminiszenzen: wie war's früher?*, ist den ausgewählten Aspekten der 20-jährigen Geschichte des Kabarett in Polen gewidmet. Anna Kuligowska-Korzeniewska schildert in ihrem Artikel frühe Geschichte des Kabarett in Łódź (dt.: Lodz), indem sie sich besonders auf die in der Stadt während des ersten Weltkriegs vorhandenen Bühnen konzentriert. Mariola Szydłowska befasst sich mit dem Phänomen des Lembergischen Kabarett *Ul* (dt.: *Bienenstock*), dem 1911 gegründeten ersten literarischen Kabarett dort. Jan Ciechowicz schilderte die Beziehungen des Kabarett zum Studentenleben in Gdańsk (dt.: Danzig), und Dorota Fox stellt in ihrem Text die Geschichte der Institution eines Conférenciers im polnischen Kabarett früher und heute dar. Im zweiten Teil des Buches – *Kabarett im Kulturraum: zwischen Politik, Spaß und Marketing* – befinden sich Texte über den gegenwärtigen Kabarett und dessen kulturelle, mediale und sprachliche Zusammenhänge. Jacek Mikołajczyk präsentiert das Warschauer *Pożar w Burdelu* (dt.: *Brand im Bordell*), eine auf die Tradition des hauptstädtischen Kabarett der Zwischenkriegszeit anknüpfende Gruppe und lokalisiert sie im heutigen Stadtkultur- u. Medienraum. Bogna Dominiak beschreibt politische Motive in der Tätigkeit des Kabarett *OT.TO*, und Agnieszka Tarwacka präsentiert verschiedene Rollen des Kabarettisten der Gruppe *LIMO*, die sich auf dem Berührungsbereich von hoher und populärer Kultur platzieren lassen. Karolina Bożek analysiert die Texte des Kaba-

retts *Paranienormalni* (dt.: *Die Paraanormalen*) und konzentriert sich dabei auf die seinen spezifischen Sprachhumor erzeugenden sprachlichen Mechanismen. Robert Pysz und Katarzyna Walotek-Ściańska beschäftigen sich mit medialen Aspekten und Werbeaspekten der Tätigkeit von gegenwärtigen Kabarettis. Pysz analysiert Werbeplakate der Kabarettis von heute, indem er sich die Mittel der Kommunikationstheorie zunutze macht, und Walotek-Ściańska stellt die Präsenz des Kabarettis *Kabaret Moralnego Niepokoju* (dt.: *Kabarett der Moralischen Unruhe*) in sozialen Medien vor. Die Verfasser der Texte, die im dritten Teil des Buches – *Im Theater wie im Kabarett: Kabaretttransgressionen* – veröffentlicht wurden, analysieren die Beziehungen der ausgewählten Theaterkünstler und Musiker zum Kabarett. Aus der Sicht analysiert Aneta Głowacka die künstlerische Tätigkeit von Monika Strzépka und Paweł Demirski. Ewa Łubieniewska dagegen konzentriert sich auf die im Witkacy-Theater auf die Bühne gebrachte und von dem Werk der im 20. Jh. schöpfenden Dadaisten inspirierte *Cabaret Voltaire*. Marek Bielacki widmet seinen Text der kabarettistischen Poetik der *Singenden Briefe* von Agnieszka Osiecka und dem Werk von Musikgruppe *Skaldowie*.

Tomasz Stepien schreibt eine Verlagsrezension, wo er die in dem Buch behrten Themen folgendermaßen zusammenfasst: In der Neuzeit (seit der Wende des 19. zum 20. Jh.) war das Kabarett (nicht nur in Polen) eine Form der Kunst und der Unterhaltung (der Unterhaltungskunst?), ein satirischer Nachrichtenüberblick und manchmal auch eine politische Tribüne – sein Publikum bildeten vor allem die damalige Mittelklasse – weite Kreise der Intelligenz und des Bürgertums. Das in der Zwischenkriegszeit beliebte Kabarett war Vorbote und dann eins der Elemente des verspielten Modells der populären Kunst, das sich mit der Entwicklung von audiovisuellen Medien in eine Massenkultur (Popkultur) verwandelte. Das heutige Kabarett – das sind semantisch und formal unterschiedliche paratheatralische Schauspiele, die ein wichtiges Segment der Massenunterhaltung darstellen. Kabarett gestern und heute, Kabarett als Kunst und Unterhaltung, seine Beziehungen zur Theaterästhetik als auch zur Ideologie u. Politik – alle diese Fragen kommen in dem Sammelband zum Vorschein. Man muss nochmals die kognitiven Eigenschaften des Buches zur Geltung bringen – es ist die weitere, auf Anregung der „Kabarettkenner“ aus der Schlesischen Universität veröffentlichte Publikation, die die Kenntnisse über verspielte Aspekte der zeitgenössischen polnischen Kultur erweitert. Das Buch ist umso wertvoller, als die verspielte Kultur und deren literarische und paraliterarische Formen nicht im Mittelpunkt der Aufmerksamkeit der polnischen Geisteswissenschaften stehen.

Redakcja
Olga Nowak

Projekt okładki
Hanna Olsza

Korekta
Agnieszka Niewdana

Projekt typograficzny i łamanie
Hanna Olsza

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-713-5
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-714-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,25. Ark. wyd. 13,5
Sora Matt Plus 90 g vol. 1.2
Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek